AUSIÀS MARCH
DERDE DODENZANG
[POEMA XCIV (TERCER CANT DE MORT)]

traducció al neerlandés de BOB DE NIJS

Zo ongewoon en eerder nog heel vreemd
komt het mij voor der minne eenzaamheid.
Afwezigheid dooft liefde meestal uit
maar door de dood heeft zij in mij geen eind.
Mijn liefde leeft in dood meer dan voorheen.
Wie dit ontkent, vergeef ik maar wat graag,
want menigeen hecht slecht aan iets geloof
als het hemzelf eens overkomen was.

El dolor i la mort. Ací veiem un home i una planyedora obra de P. Oller, del segle XV (Museu del monestir de Poblet).

Detall de "Crist entre els dos lladres, amb Maria i l'apòstol Joan", obra d'Antonello da Messina (Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen).

Mijn diep verdriet kent geen gewoon verloop,
hoewel verdriet wil slijten mettertijd.
Dat het in niets een ander niet gelijkt
beweer ik niet: een weerga kan wel zijn,
maar 't heeft in leed toch zijns gelijke niet.
Het diep gevoel dat haar gestalte draagt
reikt meestendeels slechts wrage treurnis aan
en soms genot vervlochten in wat pijn.

In heel het lijf zijn stemmingen ontstemd.
Van tijd tot tijd raakt zelfs hun krancht van slag.
Eenzelfde dag trekt weemoed 't leidsel aan,
maar ook de drift en flegma en geweld.
Maar eveneens de driften van de ziel
slaan om en om en horten elkaar aan,
en elke daad zal plots uit haar ontstaan:
zij is in ons de drijfveer van het lijf.

Zoals het goud, gedolven uit de mijn,
nog is vermengd met ertsen en allooi,
maar door het vuur de band ermee verbreekt
en zo zijn staat van zuiverheid onthult,
zo bant de dood mijn lage lusten uit
die waarden in de drift van lijf en vlees,
maar nu door haar eruit gelouterd zijn,
en laat nu rein gevoel van liefde na.

In aard gemeen is tweeërlei de drang
die uiteraard het handelen depaalt.
Al naargelang bij 't samengaan de een
de ander dwingt zo neigt naar goed of kwaad
de daad, en zo, als rede overheerst,
vangt elkeen aan in samenhang ermee;
als omgekeerd zij aard verwarring sticht,
dan haalt de daad 't gestelde doel niet meer.

Zo dan de drang de ziel te volgen kiest,
neem elckerlyc het rechte pad voor waar,
want 't beste deel trekt hem daartoe toch aan
en vindt de weg naar 't voorgenomen doel.
En zo de drang de nooddruft wil voldoen,
is dwaling ver als hij zich naar verlaat,
wordt hij beheerst door waan en wankelheid.

't Begeren rijt vanuit de eigen aard,
maar wordt beperkt in zekerheid en maat.
Een ander dreigt, een ander overstijgt
soms elkeens aard in ongedreideldheid.
Het ene neemt bezit van mij, maar ook
het tweede ligt in passie bij mij aan.
Maar sinds jouw dood ontwijken ze elkaar,
ik voel hen aan, gescheiden, zichtbaar haast.

Van wat ik zei begrepen velen niets,
en niets gehoord ervan: zo zijn er meer.
Wie neemt nu aan dat nog gehunkerd wordt
naar rein gevoel in liederlijk gewoel?
Maar minnegloed, hoewel verplicht geheim,
straalt wonder uit, zelfs strijdig in zichzelf,
en is in smaak zo zoet als wrang gelijk.
Zo was mijn drang toen zij in leven was.

Wie dood betreurt heeft liefde ooit gedeeld.
Dit is de pijn zoals zij mij vervult:
je mijdt elkeen die ergens vreugde vindt,
en je bent bang dat leed een einde kent.
Ik vlucht genot alsof 't mijn vijand was,
een weing goeds brengt smart meer treurnis bij.
Ik sta erop dat leed gewoonte wordt
zodat genot geen smaak meer achterlaat.

Genegenheid die wel eens wordt betoond,
aanvaard ik nu omdat zij mij niet raakt.
Begint er iets dan breek ik eerder af,
zodat er niets mij nog gevallen kan.
Er is veeleer voor alle liefde walg,
zij komt mij nu als weerzinwekkend voor.
Als toch genot zich strengelt in mijn smart,
schud ik het af en wend mij tot mijn leed.

Detall de "Crist entre els dos lladres", obra de Rubens (Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen).

"El Calvari", taula atribuïda a Francesc Serra, acaballes del segle XIV.

Als ik dan soms het piekeren verduw,
dan keert zij weer: geheugenis vol wee.
En eenmaal daar vervult zij mij met leed
dat even maar beklemt en dan verzacht.
Mijn aard wordt week en luistert naar verval,
want ieder vless verwrpt mijn lijf, 't breekt op.
Het klinkt vertrouwd: de minnaar die zijn lief
in dood bemint maar meer is niets gelijk.

Het doet mij pijn als ik van haar wat zie,
maar als ik 't schuw is 't of ik haar verlaat.
Zo tijd als plaats verwijzen slechts naar haar,
al naargelang, vervuld van wel of wee,
en soms verwijst het mij naar haar verdriet:
een ander ding onthult mij haar geluk.
Het doet mij pijn dat ik haar heb gegriefd
en wou dit nu vergoeden met mijn bloed.

Door haar gevolg raakt liefde pas bekend.
Een vaste maat verraadt zij zeker niet.
Wat voor de een de grote liefde heet
heeft niet de kracht waarvan de ander droomt,
want liefde hangt van ieders standpunt af:
het vless verlangt naar vlees, en geest naar geest
en zij komt voort uit wat gelijken lijkt,
maar bastaard heet hund kind, dat hen verguist.

Wie vlees bemint bemint geen dode vless,
maar denken aan genot veroozaakt leed.
In liefde zijn ze beiden samen één,
is 't lichaam dood dan vindt geen minnaar nog
een liefdesdoel want niets beminnenswaards
ontmoet hij nog: geen liefde zonder hoop
en hunkering, geen uitzicht biedt het niets
waartoe de dood het lichaam heeft gebracht.

Als zij, mijn lief, de tijd niet meer behoort,
dan blijft van haar slechts grotendeels het Zijn,
want toen zij nog in vlees aanwezig was,
betrachtte 'k slechts de liefde van haar geest,
dus nu nog meer, nu niets die liefde stoort!
Bij leven heeft mijn vlees zich steeds verzet.
De tegenstrijd en onverenigbaar
gemoed: het zingt, nu node, eensgestemd.

Beoordeel nu de oorzaak van mijn drang,
maar weinig vang je aan met wat je ziet
in mij; niet dood is liefde door de dood
en 'k voel geen pijn nu alles mij ontvlucht.
Ik min alleen, in ootmoed en in vrees,
de geest van haar die God vergeven wil.
Ik haak naar niets in mij, naar wat dan ook,
tenzij dat God haar opneemt in zijn rijk.

O Moerder Gods, werd 't jammerrijk haar deel
ter wille van niet uitgeboete schuld,
ik bib uw Zoon in beden slechts te zien
waarheen ze gaan. Wrijf haar mijn schuld niet aan!

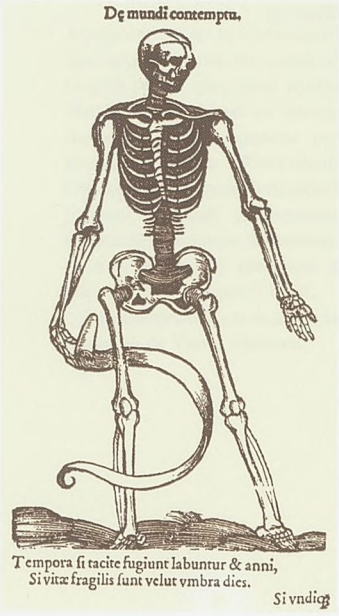

Al·legoria de la Mort. Luis Pérez, Opera..., Valladolid, Sebastián Martínez, 1561.

[Calavera], de Barthel Bruyn. (L'Ermitage, Sant Petersburg).

"Verònica", de Gonçal Peris, *ca.* 1405-1410 (Museu de Belles Arts, València).